

วิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏในกุตตันตสูตร An Analysis of Buddhist Ethics in Kutadanta Sutta

พศิน สินมา¹ และ พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน^{2*}

Pasin Sinma¹ and Phramaha Boonthai Puññamano^{2*}

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย^{1,2}

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

*Corresponding Author Email: oneps11_mbu@hotmail.com

Received: 28/02/2022; Revised: 12/10/2022; Accepted: 10/31/2022

DOI: 10.14456/jpv.2022.24

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาพุทธจริยศาสตร์ 2) เพื่อศึกษากุตตันตสูตร 3) เพื่อวิเคราะห์ พุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏในกุตตันตสูตร พบว่า พุทธจริยศาสตร์ของพระเจ้ามหาวชิตรราชที่ปรากฏใน กุตตันตสูตร คือ มีการปกครองประชาชนด้วยหลักทศพิธราชธรรมและอภิปไตย 3 จัดอยู่ในธรรมาธิปไตย ทำให้มีพระจริยวัตรที่งดงาม ทำให้เป็นที่ยอมรับและเป็นศูนย์รวมของพสกนิกร พระเจ้ามหาวชิตรราชได้มี พราหมณ์ปุโรหิตเป็นที่ปรึกษาส่วนพระองค์ ท่านได้รับฟังคำแนะนำจาก พราหมณ์ปุโรหิตเพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุง โดยยึดประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นที่ตั้ง และมีการสงเคราะห์ประชาชนทุกระดับชั้น วรรณคดีด้วยราชสังคหวัตถุ 4 คือ การเพิ่มข้าวปลุกให้แก่เกษตรกรที่ขยันทำงานในโอกาสอันสมควร เพิ่มทุน ให้แก่พ่อค้าที่ขยันทำงานในโอกาสอันสมควร และพระราชทานเบี้ยเลี้ยง และพระราชทานเงินเดือนให้แก่ข้าราชการที่ขยัน ทำงานในโอกาสอันสมควร ส่งผลให้ปัญหาโจรผู้ร้ายในบ้านเมืองลดลงและผู้คนในสังคมได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน กุตตันตพราหมณ์มีบทบาทเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านชาณุมัตต์ และยังเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณทางศาสนา มีความรู้ในเรื่องพิธีกรรมและหลักคำสอนทางศาสนา ภายหลังจาก ได้ฟังธรรมของพระพุทธรองค์จนเกิดความศรัทธา ทำให้กุตตันตพราหมณ์เข้าใจถึงความหมายของ ยัญ 3 ประการ และองค์ประกอบ 16 ประการ ที่แท้จริงคือยัญที่ใช้ทรัพย์น้อยเตรียมการน้อยมีผลมาก ต่อมาท่านได้แสดงตนเป็นอุบาสกและบรรลุนิพพานเป็นพระโสดาบัน

คำสำคัญ: จริยศาสตร์; กุตตันตสูตร; พุทธจริยศาสตร์

Abstract

This academic article has objective 1. To study Buddhist Ethics 2. To study Kutadanta Sutta 3. To analyze Buddhist Ethics that appear in the Kutadanta Sutta. This study found that the Buddhist Ethics of King Maha Wichitraj which appears in Kutadanta Sutta is to rule the people with the principle of the tenfold virtue or duty of the king and 3 principles of supremacy which is in the rule of righteousness (Dhammadhipateyya). These made him shined his goodness, was accepting and being heart center of his people. King Maha Wichitraj had a Brahmin priest as his personal advisor. He had listened to the advice of Brahmin priests for better improvement by taking advantage of the nation and people as significantly and providing assistance to all people in every caste levels ruler based on sympathy 4 such as increasing rice planting to farmers who worked hard on reasonable occasions, increase capital to merchants who were diligences on reasonable occasions and granting allowance and salaries to bureaucrats who endeavored to their work on reasonable occasions. As a result, the thief, and outlaw problems in the country were reduced and people in the society received equal benefits. Kutadanta Brahmin was a role as a ruler of Khanumat village and also a religious spiritual leader who was knowledgeable of religious ceremonies and doctrines. After listening to the Buddha's teachings until faith, Kutadanta Brahman understood the meaning of 3 things and 16 elements. Indeed, it was a sacrifice of little money, and less preparation but got a great result in the final. He had shown himself as a male devotee and attained enlightenment as a Sotapanna.

Keywords: Ethics; Kutadanta Sutta; Buddhist Ethics

1. บทนำ

พุทธจริยศาสตร์ เป็นแม่แบบของความพฤติกรรมอันดีงามที่พระพุทธองค์ได้ทรงวางไว้เพื่อเป็นแนวทางแห่งความประพฤติที่ดี ทำให้มนุษย์มีมโนธรรมสำนึก แยกแยะความผิด ความถูก ผิดชอบ ชั่ว ดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักคำสอนที่สำคัญของพระพุทธศาสนา กล่าวคือ การทำความดี ละเว้นจากความชั่ว ตลอดจนเกณฑ์การตัดสินความผิดความถูก พุทธจริยศาสตร์นั้นเปรียบเหมือนเข็มทิศที่ชี้แนวทางผู้ปฏิบัติสามารถเข้าถึงอุดมคติทางพระพุทธศาสนา ย่อมส่งผลที่ดีแก่ผู้ที้นำไปประพฤติและปฏิบัติตาม ทำให้ตนเอง ครอบครัวและสังคมเกิดความสงบสุข

พระสุตตันตปิฎก เป็นที่รวมของพระพุทธพจน์ที่เกี่ยวกับเทศนาธรรม ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา สาระ บุคคล เหตุการณ์สถานที่ ตลอดจนบทประพันธ์ ชาดก หรือเรื่องเล่าในอดีตชาติของพระโคตมพระพุทธเจ้า ในบทความนี้จะกล่าวถึง ฎุทนต์สูตร เป็นพระสูตรที่ว่าด้วยการสนทนาธรรมระหว่างฎุทนต์พราหมณ์กับสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งได้มีการสนทนาเกี่ยวกับพิธีการบูชามหาโยถุ ซึ่งในสังคมสมัยนั้นมีความเชื่อเรื่องการบูชาโยถุว่าจะทำให้เกิดเทพเจ้าเกิดความพึงพอใจ และลดบันดาลสิ่งที่ตึงามและความเป็นมงคลแก่ ผู้ประกอบพิธีและผู้ที่เกี่ยวข้องพิธี พระพุทธองค์ได้ทรงยกตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาของพระเจ้ามหาวิจิตรราชที่ได้มีการปรึกษาราชหรือกับพราหมณ์ปุโรหิต ถึงวิธีการแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นเพราะพระเจ้ามหาวิจิตรราชได้มีการทำสงครามขยายอาณาเขตดินแดนของประเทศให้แผ่ขยายออกไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้เกิดปัญหาความยากจน ส่งผลให้ผู้คนในประเทศมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก และ เกิดปัญหาอาชญากรรมพราหมณ์ปุโรหิตจึงได้ให้คำแนะนำแก่พระราชว่า ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจะต้องมีการให้ความช่วยเหลือกลุ่มบุคคลทั้งระดับกลางและระดับบนอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ในการบริหารกิจการบ้านเมืองผู้นำหรือผู้ปกครองประเทศต้องคำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครอง เมื่อประชาชนได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เพียงพอจะทำให้เกิดความไม่พอใจที่ ผาสุก และ ทำให้สังคมเกิดความมั่นคงและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

การศึกษาพุทธจริยศาสตร์ในฎุทนต์สูตร จะทำให้ทราบถึงการแก้ไขปัญหของพราหมณ์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ทราบทูลถวายคำแนะนำแก่พระเจ้ามหาวิจิตรราชว่า หากประสงค์จะสร้างความสงบสุขในแผ่นดิน จะต้องยกเลิกพิธีการบูชาโยถุ ซึ่งเป็นการทำลายชีวิตและเป็นการเบียดเบียนชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป การบริหารการปกครองบ้านเมืองจะต้องมีการปฏิรูป ฎุทนต์สูตรยังเป็นต้นแบบของการจัดรัฐสวัสดิการ เพราะมีการกำจัดอาชญากรรม โดยเป็นการแก้ไขปัญหที่ต้นเหตุ คือ เศรษฐกิจ โดยให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์บุคคลที่อยู่ภายใต้การปกครองทุกระดับชั้น ทุกวรรณะ เมื่อได้รับสิทธิและสวัสดิการอย่างเท่าเทียมกันย่อมเป็นการทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดน้อยลงจนหมดไป

นอกจากนี้ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศจะต้องมีความเชื่อมั่นในธรรมเพื่อให้สามารถปกครองและบริหารกิจการบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาราษฎร์

2. แนวคิดทางจริยศาสตร์

2.1 ความหมายจริยศาสตร์

จริยศาสตร์เป็นสาขาวิชาปรัชญาที่ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ ตลอดจนเกณฑ์การตัดสินความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด เป็นการแสวงหาคำตอบว่าอะไรคือคุณค่าที่มนุษย์ควรแสวงหาและอะไรคืออุดมคติชีวิตที่มนุษย์ควรจะไปให้ถึง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายจริยศาสตร์พอสรุปได้ดังนี้

วศิน อินทสระ ได้กล่าวว่า จริยศาสตร์ เป็นวิชาที่ทำให้มนุษย์มีจิตใจสูง และเอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีความ ประพฤติดี เว้นสิ่งที่ควรเว้น ทำสิ่งที่ควรทำ แสวงหาคำตอบว่าอะไรดี อะไรชั่ว วิเคราะห์เบื้องหลังพฤติกรรม ของมนุษย์ว่า ที่มนุษย์มีพฤติกรรมเช่นนั้นเพราะอะไร มีอะไรอยู่เบื้องหลังแห่งการกระทำ มีความคล้ายคลึงกับ วิชาจิตวิทยาที่มุ่งศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์และอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดกับใจแต่ไม่พิจารณาถึงความถูกผิด ส่วนจริยศาสตร์จะพิจารณาถึงความถูก ผิด ดี ชั่ว ของพฤติกรรมและอารมณ์ของมนุษย์ด้วย จริยศาสตร์เป็น คำสันสกฤต ตามตัวอักษรแปลว่า ศาสตร์ที่ว่าด้วยความประพฤติ, ตำรา หรือวิชาที่ว่าด้วยความประพฤติ และ จริยศาสตร์มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Ethics หมายถึง ศาสตร์ว่าด้วยศีลธรรม, หลักศีลธรรม, กฎว่าด้วยความประพฤติและพฤติกรรม และนอกจากนี้จริยศาสตร์ยังมีความหมายครอบคลุมถึงนิสัย อุปนิสัย และ อัยยาศัยด้วย (วศิน อินทสระ, 2549: 14-15)

กิริติ บุญเจือ กล่าวว่า จริยศาสตร์คือวิชาว่าด้วยความประพฤติดี คือ 1) ความประพฤติ หมายถึง พฤติกรรมที่มีมโนธรรมเข้าแทรก เมื่อมีมโนธรรมเกิดขึ้นก็ย่อมจะต้องมีการตัดสินใจอย่างเสรีตามมา หากตัดสินใจเลือกทำตามมโนธรรมก็เรียกว่ามีความประพฤติดี หากตัดสินใจเลือกปฏิบัติฝืนมโนธรรมก็เรียกว่ามีความประพฤติเลว 2) พฤติกรรม ได้แก่ การกระทำทุกอย่างของมนุษย์และสัตว์ ถ้ามีมโนธรรมเข้าแทรก เรียกว่า ความประพฤติ ถ้าไม่มีมโนธรรมเข้าแทรกเรียกว่าพฤติกรรมอศีลธรรม 3) มโนธรรม คือ ความสำนึกดีชั่ว อาจจะสำนึกในขณะที่จะต้องตัดสินใจเลือกวิถีทางประพฤติเฉพาะหน้า หรืออาจจะสำนึกในอดีตแต่ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เลือกวิถีทางประพฤติเฉพาะหน้าก็ได้ (กิริติ บุญเจือ, 2538: 3)

วิทย์ วิศทเวทย์ กล่าวว่า “จริยศาสตร์” เป็นคำมาจากภาษาสันสกฤตมีความหมายว่า ศาสตร์ว่าด้วย ความประพฤติการกระทำของมนุษย์ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรไม่ดี เป็นต้น จริยศาสตร์เป็นศัพท์บัญญัติขึ้นซึ่งแปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Ethics มาจากรากศัพท์กรีกว่า Ethos ภาษา ละตินว่า Ethica แปลว่า ประเพณี ความเคยชิน เป็นพฤติกรรม

กลุ่ม คือ คนส่วนใหญ่มีพฤติกรรม ที่เป็นไปในแนวเดียวกันจนกระทั่งถือเอาพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นแบบแผนของการกระทำของสังคมไปในที่สุด เป็นสิ่งที่พึงกระทำ เป็นที่พึง ที่ปรารถนาของคนทั่วไป เป็นกลุ่มประเพณีของกลุ่มสังคมในที่สุด และจริยศาสตร์จะประเมินค่าของมนุษย์ว่า ดี ชั่ว ถูก ผิด ควรทำ ไม่ควรทำเป็นต้น (วิทย์ วิศทเวทย์, 2532: 10)

ขอบเขตของจริยศาสตร์

ตามทัศนะของนักการศึกษาไทยได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับขอบเขตของจริยศาสตร์ ดังนี้

(1) ศึกษาถึงเรื่องหน้าที่ของมนุษย์ โดยถือว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาไม่ว่าชายหรือหญิง เด็กหรือผู้ใหญ่ ล้วนแล้วแต่มีหน้าที่ ที่จะต้องทำและรับผิดชอบด้วยกันทั้งสิ้น เช่น บิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงดูบุตร และอบรมสั่งสอนบุตรในทางที่ดี ส่วนบุตรก็มีหน้าที่เลี้ยงดูท่านเป็นการตอบแทน เชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน และปฏิบัติภารกิจต่างๆ แทนท่านได้ เป็นต้น (2) ศึกษาถึงความดีอันสูงสุด ความดีสูงสุดในที่นี้หมายถึงความเหมาะสมในหน้าที่ที่พึงกระทำก่อน หรือหน้าที่เฉพาะหน้าที่สำคัญกว่า ความรู้สึกต่อความเหมาะสมในหน้าที่นี้จะเป็แรงผลักดันให้เรารีบทำหน้าที่เฉพาะก่อนหน้าที่อื่น เช่น เมื่อมีหน้าที่หลายอย่างเกิดขึ้นพร้อมกัน ไม่อาจทำหน้าที่พร้อมกันได้ ต้องเลือกทำสิ่งที่มีคุณค่าดีกว่าสูงกว่า ในเมื่อมีสิ่งอันมีคุณค่าด้วยกันหลายๆ อย่าง เช่น นักศึกษาคนหนึ่งมีหน้าที่เรียน หนังสือและกำลังจะเข้าสอบไล่ปลายปี ซึ่งเป็นภาคสุดท้ายของการศึกษา เขาได้รับข่าวจากทางบ้านว่า พ่อกำลังป่วยหนัก ขอให้รีบกลับบ้านด่วน เขาจะทำอย่างไรดี ความเหมาะสมในเรื่องหน้าที่อันสูงสุด จึงกำหนด ได้โดยความดีอันสูงสุดของหน้าที่ที่สูงกว่า หน้าที่ที่สูงกว่าในที่นี้ก็คือ การพยาบาลพ่อซึ่งกำลังป่วยหนัก ส่วน การสอบนั้นถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญรองลงมา ดังนั้นจริยศาสตร์จึงเป็นศาสตร์แห่งความดีสูงสุดและเป็นเรื่องของอุดมคติในชีวิตของมนุษย์ (3) ศึกษาถึงอุดมการณ์อันสูงสุดของชีวิตมนุษย์ โดยแสดงให้เห็นว่าอะไรควร อะไรไม่ควรทำ เช่น การเสียสละชีพเพื่อรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การเสียสละชีพเพื่อรักษาสถาบันเหล่านี้ ถือว่าเป็นอุดมการณ์อันสูงสุดของประชาชนชาวไทย และในอุดมการณ์ของลูกเสือก็มีว่า เสียชีพ อย่าเสียสัตย์ โสกราตีส นักปรัชญาที่มีชื่อเสียงของกรีกยอมดื่มยาพิษเพื่อรักษาเหตุผลหรืออุดมการณ์ ซึ่งในกาลต่อมาได้มีคำกล่าวเปรียบเทียบกับ ยอมเป็นโสเครตีสที่ผอมโซ ดีกว่าเป็นคนโง่ที่อ้วนพี เหตุนี้อุดมการณ์ในชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนควรปลูกฝังอบรมเกิดขึ้น (ชัยวัฒน์ อัทพัฒนา, 2548: 3)

คุณค่าทางจริยศาสตร์ คุณค่าเป็นคุณสมบัติที่ได้จากการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความงามเป็นค่า หรือคุณค่าทางศิลปะ ความดีเป็นค่าหรือคุณค่าทางจริยธรรม คุณค่าทางจริยศาสตร์คือรูปแบบต่างๆ ไป ของความประพฤติทางคุณธรรม เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความรู้จักประมาณ ความมีเกียรติ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ ซึ่งเป็นคุณค่าทางจริยศาสตร์ที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดึงดูดถูกต้องอันเป็นสิ่งประสงค์ของสังคม และคุณค่าจริยศาสตร์จะมีได้ต้องปลูกฝังฝึกหัด โดยเริ่มจากการปลูกฝังคุณค่า ทางจริยศาสตร์ลงในใจก่อน การปลูกฝังคุณค่า

จริยศาสตร์ จำเป็นต้องอาศัยหลักการคำสอนทางศาสนา อันได้แก่ ศีล เป็นพื้นฐานหรือกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นข้อบังคับความประพฤติเพื่อจัดระบบหรือฝึกหัดกาย วาจาให้เรียบร้อยให้เป็นปกติ (บุญมี แทนแก้ว, 2552: 7)

เกณฑ์การตัดสินทางจริยศาสตร์

ศาสตร์ทางปรัชญาที่มีเกณฑ์ตัดสิน สุนทรียศาสตร์เป็นวิชาว่าด้วยความงาม เกณฑ์ตัดสินความงาม ส่วนจริยศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องคุณค่า คือเรื่องความดีไม่ดี แต่ก็เป็นกรยากที่จะชี้ขาดลงไปว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรถูก อะไรผิด อะไรควร อะไรไม่ควร นักปรัชญาด้านนี้จึงพยายามหาหลักเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทาง ในการตัดสินการกระทำในที่นี่จะขอเสนอแนวคิดใหญ่ๆ ดังนี้

กลุ่มสัมพัทธนิยม

กลุ่มนี้ ไม่มีมาตรฐานทางจริยธรรมแบบภววิสัย (Objective) หรือแบบสัมบูรณ์ (Absolute) ที่จะทำให้คนทุกคนในทุกสถานที่และทุกเวลายึดถือร่วมกัน คำนิยามกลุ่มนี้คือทฤษฎีที่ว่าคุณค่าต่างๆ มีต่อไปนี้

- 1) คุณค่าจะต่างกันจากสังคมถึงสังคม จากบุคคลถึงบุคคล
- 2) คุณค่าจะถูกวางเงื่อนไขโดยคุณสมบัติเฉพาะของสังคมในประการที่คุณค่าจะเกิดขึ้น
- 3) คุณค่าโดยสากลแล้วเป็นเรื่องเหมาะสมตลอดเวลาหรือในทุกสถาน
- 4) คุณค่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องไม่ถูกต้อง น่าปรารถนาหรือไม่น่าปรารถนา คุณค่าจะ

สอดคล้องกับ บรรทัดฐานทั่วไปหรือการยอมรับทั่วไป (Angeles, 1931: 330) นักจริยศาสตร์ฝ่ายสัมพัทธนิยมถือว่า ความดี ชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร เป็นสิ่งสัมพัทธ์ ดี ชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร ไม่แน่นอนตายตัว การกระทำอย่างหนึ่งจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556: 29)

กลุ่มมโนธรรมนิยม

กลุ่มนี้เห็นว่ามโนธรรมคือเกณฑ์การตัดสินค่าทางจริยธรรม มโนธรรม หมายถึงจิตสำนึกที่มนุษย์มีโดย ธรรมชาติในฐานะที่เป็นมนุษย์ ความสำนึกนี้เป็นเสียงภายในจิตใจให้เราตัดสินว่าอะไร ถูก อะไรผิด มโนธรรม เป็นอินทรีย์พิเศษที่เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่มนุษย์เรามี อินทรีย์พิเศษที่ว่านี้ ไม่มีลักษณะทางกายภาพ นักมโน ธรรมสัมบูรณ์บางคนเรียกอินทรีย์พิเศษนี้ว่า “ปัญญา” (Intellect หรือ Understanding) อินทรีย์นี้จึงมิได้เป็น ส่วนหนึ่งของร่างกายเหมือนประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่เป็นส่วนหนึ่งของจิตหรือวิญญาณอินทรีย์พิเศษจะเป็น ตัวหยั่งเห็นความดี ความชั่ว มโนธรรมหรืออินทรีย์พิเศษนี้มีติดตัวมนุษย์มาแต่เกิดและเป็นลักษณะสากล ถ้าทุกคนอยู่ในภาวะปกติย่อมเห็นเป็น อย่างเดียวกันว่า สิ่งนี้ถูก สิ่งนั้นผิด เช่น เห็นตรงกันว่า การคร่าชีวิต นั้นผิด เป็นต้น ปัญหามีว่า สภาพที่เห็นในชีวิตประจำวัน ทำไมคนเรายังเห็นดี เห็นชั่ว เห็นผิดหรือถูก ไม่เหมือนกัน บางคนเห็นว่า ในสถานการณ์อย่างหนึ่งการฆ่าคนเป็นสิ่งถูก แต่บางคนบอกว่าผิด ขวามโนธรรม สัมบูรณ์ตอบว่า แม้

มโนธรรมจะแฝงอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิด แต่สภาพนี้จะต้องได้รับการพัฒนาจึงจะกลายเป็นสภาพจริง หากมโนธรรมยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้เป็นจริงก็อาจทำให้เราไม่อาจหยั่งเห็นความดีที่ถูกต้องก็ได้ ดังนั้นมโนธรรมจึงอาจแยกออกได้ 2 อย่าง ดังนี้ (ทองหล่อ วงศ์ธรรมา, 2549: 123-124)

มโนธรรมแบบสามัญสำนึก คือจิตสำนึกที่หยั่งเห็นความดีความชั่วโดยไม่อาศัยการใช้เหตุผล แต่เป็น เพียงความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายใน มโนธรรมแบบนี้อาจเห็นถูกหรือผิดก็ได้ มโนธรรมแบบมีเหตุผล คือ อินทรีย์พิเศษที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นจริงแล้วย่อมหยั่งเห็นความถูก ความผิด หรือความดี ไม่ดี ได้อย่างถูกต้อง เพราะเป็นไปโดยเหตุผล การที่จะหยั่งเห็นด้วยเหตุผลก็ต้องกำจัดปัจจัยที่เป็นตัวขวางให้ได้ก่อนปัจจัยเหล่านั้น เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ความปรารถนา ผลประโยชน์ เฉพาะตน เป็นต้น

สรุป จริยศาสตร์ คือ สาขาวิชาปรัชญาที่ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ว่า ดี ชั่ว ถูกหรือผิด ซึ่งมีขอบเขต คือ การทำบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ การแสวงหาคำตอบให้กับชีวิตของมนุษย์ว่าอะไรคือคุณค่าที่ควรแสวงหา อะไรคือความดีสูงสุดและอุดมคติอันเป็นเป้าหมายสูงสุดที่มนุษย์ควรจะดำเนินไปถึง ซึ่งเกณฑ์การตัดสินทางจริยศาสตร์นั้นมี 2 ประการ กล่าวคือ 1. กลุ่มสัมพัทธนิยม เป็นกลุ่มแนวคิดที่มีทัศนะว่าความดี ความชั่ว เป็นสิ่งสมมติไม่มีอยู่จริง เป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคล และมีเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรมที่ไม่แน่นอนตายตัว 2. กลุ่มมโนธรรมนิยม เป็นกลุ่มแนวคิดที่มีทัศนะว่าความดี ความชั่ว เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง และมีเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรมที่แน่นอนตายตัว

2.2 พุทธจริยศาสตร์

พุทธจริยศาสตร์ เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแบบแผนความประพฤติที่ดีงาม ซึ่งครอบคลุมถึงความประพฤติทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทำให้มนุษย์เป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ดีงาม สามารถแยกแยะความดี ความชั่ว รู้ว่าสิ่งใดควรทำ รู้ว่าสิ่งใดไม่ควรทำ และยังส่งผลให้มนุษย์นั้นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข ปราศจากการเบียดเบียน นักวิชาการได้ให้ความหมายพุทธจริยศาสตร์ พอสรุปได้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้วิเคราะห์ความหมายของพุทธจริยศาสตร์ ไว้ดังนี้ คือ พุทธะผู้ตรัสรู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน จริยะ ความประพฤติกิริยาอาการที่ควรประพฤติ ศาสตร์ตำราวิชา ระบบวิชาความรู้เมื่อสองเคราะห์ศัพท์ทั้งหมดเข้าด้วยกันเป็นพุทธจริยศาสตร์ คือวิชาที่ว่าด้วยความประพฤติและกิริยาที่ควรปฏิบัติของผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน และปรัชญาสาขาหนึ่งที่ว่าด้วยความประพฤติและการครองชีวิตว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด หรืออะไรควร อะไรไม่ควร (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : 37)

พระเทพวินทร์ เทวินโท ได้ให้ความหมายว่า พุทธจริยศาสตร์ (Buddhist Ethics) หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยความประพฤติและกิริยาอาการที่ควรปฏิบัติของผู้รู้ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน โดย

ใจความรวม คือ ผู้ได้ตรัสรู้หรือริยสัจ 4(ธรรมชาติโดยย่อ) ผู้รู้แจ้งโลก(โลกวิทู) ผู้ตื่นจากกิเลส เครื่องเศร้าหมอง(อุปกิเลส) ผู้เบิกบาน (พุทโธ) คือได้บำเพ็ญประโยชน์อย่างสมบูรณ์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ในแง่จุดมุ่งหมายของมนุษย์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ในแง่จุดมุ่งหมายของมนุษย์ได้บัญญัติคำขึ้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร ระหว่างกันโดยได้แปลงคำนี้มาจากคุณค่าอาการของธรรมชาติอีกอย่างหนึ่ง (พระเทวรินทร์ เทวินโท, 2544 : 15)

ระดับของพุทธจริยศาสตร์

พุทธจริยศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (พระมหามหาวินทร์ ปริสุตโตโม, 2561: 199-200) จริยศาสตร์ขั้นมูลฐาน คือเบญจศีล ได้แก่ ศีล 5 และเบญจธรรม ได้แก่ ธรรม 5 เป็นข้อปฏิบัติฝ่ายศีลและธรรมจุนเจือกัน คือ

เบญจศีล	เบญจธรรม
1. เว้นจากการฆ่าสัตว์	1. มีเมตตากรุณาในสัตว์
2. เว้นจากการลักทรัพย์	2. เลี้ยงชีวิตในทางที่ถูกต้อง
3. เว้นจากการประพฤติผิดประเวณี	3. มีความสำรวมระวังในกาม
4. เว้นจากการพูดปด	4. พูดแต่คำสัตย์จริง
5. เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	5. มีสติรักษาตนไว้เสมอ

ที่เรียกว่าเป็นจริยศาสตร์ขั้นมูลฐานเพราะเป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้น เมื่อปฏิบัติขั้นสูงขึ้นไปได้ เป็นพื้นฐานรองรับคุณธรรมสูงๆ ขึ้นไปเช่นเดียวกับการลงรากเข็มไว้อย่างดี ย่อมสามารถรับน้ำหนักอาคารสูงใหญ่หลายชั้นได้ การที่จะดูพื้นฐานหรือความมั่นคงของบุคคลก็สามารถจะอ่านกันได้ ที่หลักเบญจศีลเบญจธรรมนี้

จริยศาสตร์ชั้นกลาง ได้แก่ หลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ แยกเป็นทางกาย วาจา และใจ คือ

- ทางกายมี 3 คือเว้นฆ่าสัตว์ เว้นการลักทรัพย์ เว้นประพฤติผิดในกาม
- ทางวาจามี 4 คือเว้นพูดปด เว้นพูดส่อเสียด เว้นพูดเพ้อเจ้อไร้สาระ
- ทางใจมี 3 คือไม่โลภอยากได้ของคนอื่น ไม่คิดปองร้ายใคร ไม่เห็นผิดจากทำนองครองธรรม คือเห็นว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว พ่อแม่มีบุญคุณ สัตว์เกิดโดยจตุมี พระอริยบุคคลมี พระอรหันต์มี

เหล่านี้เรียกว่าจริยศาสตร์ชั้นกลาง เพิ่มการใช้ถ้อยคำให้ประณีตขึ้นและสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ เพิ่มข้อปฏิบัติทางใจเข้าด้วย เป็นข้อปฏิบัติที่สูงขึ้นที่เรียกว่า “กุศลกรรมบถ” นั้นแปลว่า “ทางแห่งกรรมดี” หรือ “ทางความดี” หมายความว่า การที่พุทธศาสนาสอนเรื่องความดีนั้นไม่ใช่

เพียงแต่สอนว่าให้ทำดี แต่ได้บอกวิธีการทำความดีกำกับไว้ด้วย เพื่อผู้รักที่จะทำดีจะได้ทำถูกทาง เป็นลักษณะการสอนที่สมบูรณ์ประการหนึ่ง และการปฏิบัติตามกุศลกรรมบถ 10 เหล่านี้ เป็นการสร้างความดีไว้กับตนทั้งสิ้น

หลักจริยศาสตร์ชั้นสูง คือข้อปฏิบัติสำหรับบรรลุมรรคผลนิพพานโดยตรง ข้อปฏิบัติในชั้นนี้เรียกว่า “อริยมรรค” แปลว่า “ทางอันประเสริฐ” หรือ “ทางที่ทำให้เป็นผู้ประเสริฐ” มีองค์ประกอบ 8 ข้อ คือ

- สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ หมายถึงความรู้เห็นอริยสัจ 4 ชัดแจ้งทุกประการ เชื่อมโยงเข้าสู่การ ตรัสรู้ อริยสัจ
- สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ คือดำริปลดเปลื้องจิตจากอารมณ์โลกีย์ จากความพยาบาท จากการเบียดเบียน
- สัมมาวาจา เจรจาชอบ หมายถึงวาจาสุจริต 4 ในกุศลกรรมบถตามที่กล่าวมา ในจริยศาสตร์ชั้นกลาง
- สัมมากัมมันตะ การงานชอบ หมายถึงการไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์และเป็นพรหมจารีบุคคลไม่เกี่ยวกับกาม
- สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ หมายถึงการเลี้ยงชีวิตไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรม เว้นการเลี้ยงสัตว์เพื่อฆ่า
- สัมมาวายามะ เพียรชอบ คือเพียรไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น แต่ให้ความดีเกิดขึ้น แทนและเพียรรักษาความดีไว้
- สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ หมายถึงระลึกรู้แล้วให้เกิดสติสมบูรณ์ขึ้น จนกลายเป็นปัญญาแก้ก้ำสละตัดกิเลสได้
- สัมมาสมาธิ ตั้งใจมั่นชอบ หมายถึงการบำเพ็ญสมาธิให้เกิดขึ้นเป็นพื้นฐาน การบรรลุอริยสัจในสัมมาทิฐิข้อต้น

สรุป พุทธจริยศาสตร์ คือ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีจุดมุ่งหมายให้มนุษย์รู้จักทำความดี ละเว้นจากความชั่ว ซึ่งพุทธจริยศาสตร์นี้มีทั้งหมด 3 ระดับ กล่าวคือ ระดับต้น เป็นหลักความประพฤติสำหรับคฤหัสถ์ ระดับกลาง เป็นหลักความประพฤติสำหรับนักบวช และระดับสูง เป็นหลักความประพฤติที่จะพัฒนาคุณธรรมของผู้ปฏิบัติจนนำไปสู่จุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคือพระนิพพาน นอกจากนี้พุทธจริยศาสตร์ยังมีการตัดสินพฤติกรรมของมนุษย์ที่ชี้ขาดลงไปถึงพฤติกรรมของมนุษย์

3. กฎทันทสูตร

3.1 โครงสร้างกฎทันทสูตรในพระไตรปิฎก

กฎทันทสูตรเป็นพระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องการแก้ไขปัญหามือเมืองที่สืบเนื่องมาจากมาจากการทำสงครามขยายดินแดนของพระเจ้ามหาวิจิตรราชจนเกิดความไม่สงบสุขในบ้านเมือง ทำให้ผู้คนมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก บ้านเมืองเต็มไปด้วยโจรผู้ร้าย เป็นสาเหตุที่ทำให้พระองค์มีพระดำริที่จะบูชาสัตถุ ซึ่งพราหมณ์บุโรหิตได้ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นโดยการสนับสนุนบุคคลทั้งบุคคลระดับบนและบุคคลระดับล่างให้มีความเท่าเทียมกัน มีปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มที่ 9 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 1 ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค และมีปรากฏในคัมภีร์อรรถกถา ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค

3.2 เนื้อหาของกฎทันทสูตร

พระเจ้ามหาวิจิตรราชทรงทำสงครามแผ่ขยายอาณาจักรออกไปกว้างขวาง ผลของสงครามทำให้ เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำจนเกิดปัญหาโจรปล้นบ้านเมือง โจรเหล่านี้เป็นโจรเพราะความยากจนบีบคั้น ไม่ได้เป็นโจรเพราะสันดานคือความโลภบีบคั้น พระโพธิสัตว์ในฐานะเป็นบุโรหิตมองเห็นปัญหานี้ได้ทะลุ ปรุโปร่ง จึงถวายคำแนะนำพระราชทำให้แก้ปัญห เศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมประชาชนให้ชวนชวยทำมาหากิน โดยช่วยเหลือคนระดับล่าง 3 กลุ่มซึ่งขยันทำมาหากิน ดังนี้เพิ่มข้าวปลูกและข้าวกินให้แก่เกษตรกรที่ขยันทำงานในโอกาสอันสมควร เพิ่มทุนให้แก่พ่อค้าที่ขยันทำงานในโอกาสอันสมควร พระราชทานเบี้ยเลี้ยง และ พระราชทานเงินเดือนให้แก่ข้าราชการที่ขยันทำงานในโอกาสอันสมควร การใช้จ่ายทรัพย์เพื่อความสุขของคน ที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกันนั้นมิใช่พูดถึงเฉพาะปัจเจกชน ผู้ปกครองก็หาทรัพย์และจ่ายทรัพย์เพื่อผู้ที่อยู่ใต้ ปกครอง คือข้าราชการและประชาชน ดังที่กล่าวไว้ในยัญญ 5 ประการ ได้แก่ อัศวเมธ การเก็บค่านา 1 ใน 10 ส่วน ของพระเจ้าจักรพรรดิ บุริสเมธ ได้แก่ พระเจ้าจักรพรรดิพระราชทานบำเหน็จแก่ข้าราชการ สัมมาปาสะ ได้แก่ พระเจ้าจักรพรรดิไม่คิดดอกเบียจากคนจนที่กู้เงินไป 3 ปี วาชเปยยะ ได้แก่ พระเจ้าจักรพรรดิพูดจาอ่อนหวานต่อประชาชน นิรัคคหะ ได้แก่ พระเจ้าจักรพรรดิสงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ 4 เป็นเหตุให้รัฐมั่งคั่ง สมบูรณ์ไม่มีโจรผู้ร้าย (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559: 181-182)

3.3 พระพุทธเจ้าทรงแสดงมหายัญญแก่กฎทันทพราหมณ์

ลำดับนั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า ดูก่อนพราหมณ์ ถ้าเช่นนั้นท่านจงตั้งใจฟังให้ดี เราจักบอก เมื่อ พราหมณ์กฎทันทตะทุสลับแล้ว พระพุทธองค์จึงทรงแสดงเรื่องมหายัญญของพระเจ้าวิจิตรราช ซึ่งเป็นการบูชามหายัญญแบบราชสงเคราะห์ อันประกอบด้วยยัญญสมบัติ 3 ประการ มีองค์ประกอบ 16 เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสแสดงเรื่องจบลงแล้ว พราหมณ์เหล่านั้นส่งเสียงอื้ออึงกริ้วกราวว่า โอ ยัญญ โอ ยัญญสมบัติ ส่วนพราหมณ์กฎทันทตะ นิ่งนิ่งอยู่ ต่อมาพราหมณ์เหล่านั้นได้ถามว่า เพราะเหตุไรเล่า

ท่านจึงไม่ชื่นชมคำสุภาสิตของพระสมณโคดมว่าเป็นคำกล่าวถูกต้องก็หาไม่ได้ เพราะว่าผู้ที่ไม่ชื่นชมคำสุภาสิตของพระสมณโคดมว่าเป็นคำกล่าวถูกต้องนั้นศีรษะจะต้องแตกออกแต่ข้าพเจ้าก็ยังรู้สึกว่าการที่พระสมณโคดมไม่ได้ตรัสอย่างนี้ว่าเราได้สดับมาอย่างนี้ หรือเรื่องนี้น่าจะเป็นอย่างนี้ แต่พระองค์ตรัสว่าเหตุอย่างนี้ได้เกิดขึ้นแล้วในกาลนั้น เรื่องเช่นนี้ได้มีแล้วในกาลนั้น ข้าพเจ้าคิดว่า พระสมณโคดมคงจะทรงเป็นพระเจ้ามหาวิจิตรราชผู้เป็นเจ้าของยัญ หรือทรงเป็นพราหมณ์ปุโรหิตผู้อำนวยความสะดวกของพระเจ้ามหาวิจิตรราชนั้นแน่นอน กฎทัณฑ์พราหมณ์จึงได้กราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่า ก็ท่านพระโคตมผู้เจริญยอมทรงทราบโดยแจ้งชัดหรือว่าผู้บูชายัญเห็นปานนั้น หรือผู้อำนวยความสะดวกเห็นปานนั้น หลังจากตายไปแล้วยอมบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ พระพุทธเจ้าตรัสว่า พราหมณ์ เราย่อมทราบโดยแจ้งชัดว่า ผู้บูชายัญเห็นปานนั้น และผู้อำนวยความสะดวกเห็นปานนั้น หลังจากตายไปแล้วไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ สมัยนั้นเราได้(เกิด) เป็นพราหมณ์ปุโรหิตผู้อำนวยความสะดวกนั้น

3.4 ยัญที่ใช้ทรัพย์น้อยเตรียมการน้อยมีผลมาก

กฎทัณฑ์พราหมณ์เมื่อทราบเรื่องมหายัญของพระเจ้ามหาวิจิตรราชนั้นโดยถ่องแท้แล้ว จึงกราบทูลถาม พระพุทธเจ้าอีกว่า พระองค์ผู้เจริญยัญอย่างอื่นซึ่งใช้ทรัพย์น้อยกว่า มีการเตรียมน้อยกว่า และมีผลมากกว่า มีอานิสงส์มากกว่า กว่ายัญสมบัติ ทั้ง 3 ประการ ซึ่งมีบริวาร 16 นี้ มีอยู่หรือ? พระพุทธเจ้า ตรัสว่า ยัญเช่นนั้นมีอยู่ และพระองค์ได้แสดงยัญเหล่านั้นคือ

- นิตยทาน คือการให้ทานที่ถวายเจาะจงแก่ผู้มีศีลเป็นประจำ
- การสร้างวิหาร ที่อยู่อาศัยอุทิศแด่พระสงฆ์ที่มาจากทิศทั้ง 4
- บุคคลผู้มีจิตเลื่อมใสในพระรัตนตรัยเป็นสรณะ
- การสมาทานรักษาศีล 5 คือเว้นการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดโกหกและดื่มน้ำเมา
- บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล บำเพ็ญสมาธิจนได้ฌาน
- บำเพ็ญเพียรปัญญาจนสำเร็จวิชา 8 (แม่ชีเปรมฤดี บุญมีพิพิธ, 2561 : 44)

3.5 กฎทัณฑ์พราหมณ์แสดงตนเป็นอุบาสกและบรรลุนิเวศน์

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงยัญที่มีการเตรียมน้อย แต่มีผลมาก มีอานิสงส์มากจบลงปรากฏว่า กฎทัณฑ์พราหมณ์มีความพึงพอใจในคำตอบของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างยิ่ง และเกิดความเลื่อมใสในพระธรรมเทศนา จึงประกาศตนเป็นอุบาสก ขอถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิตแล้วสั่งปล่อยสัตว์ทั้งหมด ที่เตรียมไว้ ลำดับนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสอนุพุทพิกถา คือทรงประกาศเรื่องทาน เรื่องศีล เรื่องสวรรค์ เรื่องโทษ ของกาม และอานิสงส์แห่งการออกบวชโปรดกฎทัณฑ์พราหมณ์อีก กฎทัณฑ์พราหมณ์ก็บรรลุนิเวศน์เป็นพระโสดาบัน เป็นพระอริยบุคคลขั้นต้นในพระพุทธศาสนา

อนุப்புพิภพ คือภพที่แสดงเรื่องตามลำดับ เป็นธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงบ่อยที่สุด ตลอด พระชนมายุของพระองค์ โดยที่พระองค์ทรงแสดงคู่กับอริยสัจ 4 (คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ซึ่งบุคคลที่พระพุทธองค์จะทรงแสดงอนุப்புพิภพ และอริยสัจ 4 โปรดนั้น ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

- เป็นมนุษย์
- เป็นคฤหัสถ์
- มีอุปนิสัยแก่กล้าควรบรรลุลोकุตตรธรรมในที่นั้น (ไสว มาลาทอง, 2534: 39)

3.6 หลักพุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏในกฎทันทสูตร

ในกฎทันทสูตร มีหลักธรรมในการปกครองเรียกว่า ทศพิธราชธรรม ซึ่งมีเนื้อหาตั้งข้อความว่า ดูกรพระยาหังส เราพิจารณาเห็นชาติซึ่งอายุอันเป็นอนาคตที่ยืนยาวอยู่เราตั้งอยู่แล้วในธรรม 10 ประการ จึงไม่สะดุ้งกลัวปรโลก เราเห็นกุศลธรรมที่ดำรงอยู่ในตนเหล่านี้ คือทาน ศีล การบริจาค ความซื่อตรงความอ่อนโยน ความเพียร ความไม่โกรธ ความไม่เบียดเบียน ความอดทน และความไม่พิโรธ แต่นั้นปิตีและโสมนัสไม่ใช่น้อย ย่อมเกิดแก่เรา ก็สุขุขหงส์นี้ไม่ทันคิดถึงคุณสมบัติของเรา ไม่ทราบความประทุษร้ายแห่งจิต จึงเปล่งวาจาอันหยาบคาย ย่อมกล่าวถึงโทษที่ไม่มีอยู่ในเรา คำของสุขุขหงส์นี้ ย่อมไม่เป็นเหมือนคำของคนมีปัญหา (กรมการศาสนา, 2525; ขุ.ชา. 28/240/86)

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าทศพิธราชธรรม คือ ธรรมของพระราชา กิจวัตรที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติ คุณธรรมของ ผู้ปกครองบ้านเมือง ธรรมของนักปกครอง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2561: 240-241)

- ทาน การให้ คือสละทรัพย์สินของบำรุงเลี้ยง ช่วยเหลือประชาราษฎร์ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์
- ศีล ความประพฤติดีงาม คือสำรวมกายและวจีหวาร ประกอบแต่การสุจริต รักษาจิตดีคุณ ให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นที่เคารพนับถือของประชาราษฎร์ มิให้มีข้อที่ใครจะดูแคลน
- บริจาค การบริจาค คือเสียดสละความสุขสำราญเป็นต้น ตลอดจนชีวิตของตน เพื่อประโยชน์ สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- อาชวระ ความซื่อตรง คือซื่อตรงทรงสัตย์ไว้มา ยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน
- มัททวะ ความอ่อนโยน คือมีอัธยาศัย ไม่เย่อหยิ่งหยาบคายหยาบกระด้างถือองค์ มีความงามสง่า เกิดแต่ท่วงทีกริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ให้ได้ความรักความภักดี แต่มีขาคยาเกรง

- ตปะ ความทรงเดช คือแผดเผากิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำอำยัจิต ระวังยับยั้งข่มใจได้ ไม่ยอม ให้หลงไหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและความปรนเปรอ มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออย่างสามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียร ทำกิจให้บริบูรณ์
- อักโกธะ ความไม่โกรธ คือไม่ริ้วกราดล่ออำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและกระทำ การต่างๆ ผิดพลาดเสียธรรม มีเมตตาประจําใจไว้ ระวังความเคืองชุ่น วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบเป็นตัวของตัวเอง
- 8. อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน คือไม่บีบคั้นกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีด หรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาด ไม่หลงระเริงอำนาจ ขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใดเพราะอาศัยความ อาฆาตเกลียดชัง
- ขันติความอดทน คืออดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายน่าเบื่อหน่ายเพียงไร ก็ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกยั่วถูกหยันด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างไรก็ไม่หมดกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งกรณีย์ที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม
- อวิโรธนะ ความไม่คลาดธรรม คือวางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรม คงที่ไม่มีความเอนเอียง หวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ตีร้าย ลากสักการะ หรืออิฏฐารมณฺ์ อนิฏฐารมณฺ์ใดๆ สติมั่นในธรรมทั้งส่วนยุติธรรม คือความเที่ยงธรรมก็ดี นิติธรรม คือระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี อันดีงามก็ดี ไม่ประพฤติให้เคลื่อนคลาดวิบัติไป

ราชสังคหวัตถุ คือสังคหวัตถุของผู้ครองแผ่นดินหรือของพระราชา ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ประชาชน หลักการสงเคราะห์ประชาชนของนักปกครอง เป็นหลักธรรมที่ช่วยในการปกครองและบริหาร บ้านเมือง มีปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มที่ 15 สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนั้นแล้ว จึงได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ในเวลานั้นว่า มหายัญที่มีการตระเตรียมมาก มีการฆ่าแพะ แกะ โค และ สัตว์ชนิดต่างๆ คือ อัศวเมธ 1 บุริสเมธ 2 สัมมาปาสะ 3 วาขเปยยะ 4 นิรัคคะ 5 มหายัญเหล่านั้นเป็นยัญไม่มีผลมาก (เพราะ) พระพุทธเจ้าเป็นต้น ผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ผู้ดำเนินปฏิบัติชอบ ย่อมไม่เข้าไปใกล้ยัญนั้นๆ (กรมการศาสนา, 2525; ส .ส. 15/351/110)

- อัศวเมธ ได้แก่การฆ่าม้าบูชายัญ แต่ชื่อนี้หมายความกว้างกว่านั้น คือหมายถึงยัญที่บูชาด้วยสมบัติ ทุกอย่าง เว้นที่ดินแลคน ซึ่งเขาตั้งเสายัญ 21 เสา

สำหรับผูกปศุสัตว์ที่จะต้องฆ่าประมาณ 597 ชนิด เพื่อบูชาโยน แล้วทำการบูชาอยู่หลายวันกว่าจะเสร็จพิธี แต่ฉบับพม่าเพี้ยนไปเป็น สสสเมธ แปลว่าสสสเมธ เป็นโยนในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระเจ้ามหาวิชิตราชในกุกกทันตสูตร หมายความว่า การเก็บค่านาตามธัญญาหารที่สำเร็จผลสืบส่วน เก็บไว้เป็นส่วนหลวงส่วนหนึ่ง นี่เป็นสังคหวัตถุประการหนึ่งของพระเจ้าจักรพรรดิ ไม่ตรงกับเรื่องในพระสูตรนี้ ฯ

- ปุริสเมธ ได้แก่การฆ่าคนบูชาโยน แต่ความจริงหมายถึงโยนที่บูชาด้วยสมบัติต่างๆ อย่างอศวมธ นั้น แต่รวมที่ดินเข้าด้วย แต่ในพระพุทธศาสนา หมายถึงการพระราชทานทรัพย์เป็นเบี้ยเลี้ยงและบำเหน็จ บำนาญแก่ทวยหาญทุก 6 เดือน เป็นสังคหวัตถุของพระเจ้าจักรพรรดิประการหนึ่ง ฯ
- สัมมาปาสะ ได้แก่การผูกสัตว์บูชาโยน โดยเขาทำพิธีเหยี่ยงท่อนไม้สำหรับต้อนรับสัตว์เข้าไปที่หลัก บูชาเพลิงทั้งคู่ แล้วร้ายเวทตรงที่ท่อนไม้นั้นตก ทำการบูชาตามพิธีผู้บูชาต้องเป็นคนได้เดินทางย้อนไปตามแม่น้ำสรสดีแล้วด้วยจึงจะเข้าพิธีได้ แต่ที่ในพระพุทธศาสนาจัดเป็นสังคหวัตถุของพระเจ้าจักรพรรดิ หมายถึง การเรียกหนังสือสารกรรมธรรม์แก่ชาวเมืองที่ขัดสนแล้วพระราชทานทรัพย์ให้กู้ โดยไม่เรียกดอกเบี้ย เป็นเวลา 3 ปี ฯ
- วาขเปยยะ ได้แก่โยนอีกชนิดหนึ่งซึ่งเขาผูกปศุสัตว์ 17 ชนิดบูชา แต่ที่เป็นสังคหวัตถุของพระเจ้า จักรพรรดิ หมายถึงการตรัสพระวาจาอันอ่อนหวานเป็นที่ดูดีมีน้ำใจของประชาชน ฯ
- นิรคคพะ ได้แก่โยนที่ไม่ต้องมีหลักโยนสำหรับบูชา หมายถึงพิธีชนิดเดียวกับอศวมธ แต่บูชาด้วย สมบัติทุกอย่าง ไม่มียกเว้นอะไร ฉะนั้นจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสรพเมธ แต่ที่ในพระพุทธศาสนาจัดเป็น สังคหวัตถุของพระเจ้าจักรพรรดิ หมายถึงผลที่พระมหากษัตริย์สงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ 4 ข้างต้นนั้น ที่เป็น เหตุให้รัฐมั่งคั่งสมบูรณ์ไม่มีโจรผู้ร้ายและประชาราษฎร์บันเทิงใจเป็นอยู่ อย่างที่กล่าวว่า ประตุเรือนไม่ต้องลงลิ้มกลอนระวังก็ได้ฉะนั้น ฯ

อธิปไตย คือ หลักความเป็นใหญ่ ภาวะที่ถือเอาเป็นใหญ่ มี 3 ประการ คือ

- อัตตอธิปไตย คือถือตนเป็นใหญ่ คือถือเอาตนเอง ฐานะ ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิของตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถตน และสิ่งที่เนื่องด้วยตนเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่ว ทำดีด้วยเคารพตน

- โลกาทิปไตย คือถือโลกเป็นใหญ่ คือถือความนิยมของชาวโลกเป็นใหญ่ หวั่นไหวไปตามเสียง นินทาและสรรเสริญ กระทำการด้วยปรารถนาจะเอาใจหมู่ชน หากความนิยมหรือหวั่นกลัวเสียง กล่าวว่าเป็น ประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่วทำดีด้วยเคารพเสียงหมู่ชน
- ธรรมาทิปไตย คือถือธรรมเป็นใหญ่ คือถือหลักการ ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผล เป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนา สิ่งที่ได้ศึกษาตรวจสอบตามข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่รับฟังอย่าง กว้างขวางแจ้งชัดและพิจารณาอย่างดีที่สุด เต็มขีดแห่งสติปัญญาจะมองเห็นได้ด้วยความสามารถที่ใจว่า เป็นไปโดยชอบธรรม และ เพื่อความดีงาม เป็นประมาณอย่างสามัญ ได้แก่ ทำการด้วยความเคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกา (กรมการศาสนา, 2525; ที.ปา. 11/228/231)

4. วิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์ในกฎทันตสูตร

เหตุการณ์ในกฎทันตสูตรที่มีความสอดคล้องกับพุทธจริยศาสตร์ในระดับต้น คือ กลุ่มบุคคลที่จะมารับทานในพิธี ซึ่งพราหมณ์บุโรหิตได้แสดงยัญพิธีถวายพระเจ้ามหาวชิตราชแล้ว ได้ถวายคำแนะนำเพื่อจะตัดความกังวลพระทัยของพระเจ้ามหาวชิตราชก่อนพิธีบูชาสัตว ในพิธีบูชาสัตวครั้งนี้จะมีกลุ่มบุคคลที่เป็นคนดี และคนไม่ดี กล่าวคือ มีกลุ่มบุคคลที่ฆ่าสัตว์ และบุคคลที่งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ได้เข้ามาในพิธีบูชาสัตว ขอให้พระเจ้ามหาวชิตราชทรงให้ความสำคัญในการบูชาและบริจาทานแก่กลุ่มบุคคลที่งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามีเกณฑ์วินิจฉัยการผิดศีลข้อปาณาติบาต คือ 1. สัตว์นั้นมีชีวิต 2. รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต 3. มีเจตนาจะฆ่า 4. พยายามฆ่า 5. สัตว์นั้นตายเพราะถูกฆ่า

มีกลุ่มบุคคลที่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ และบุคคลที่งดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ได้เข้ามาในพิธีบูชาสัตว ขอให้พระเจ้ามหาวชิตราชทรงให้ความสำคัญในการบูชาและบริจาทานแก่กลุ่มบุคคลที่งดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามีเกณฑ์วินิจฉัย การผิดศีลข้ออทินนาทาน คือ 1. ของนั้นมีเจ้าของหวงแหน 2. รู้ว่าเจ้าของนั้นหวงแหน 3. ตั้งใจลักสิ่งของนั้น 4. พยายามลักสิ่งของนั้น 5. ได้สิ่งของนั้นมาด้วยความพยายามนั้น

มีกลุ่มบุคคลที่ประพฤติดินในกาม และบุคคลที่งดเว้นจากการประพฤติดินในกาม ได้เข้ามาในพิธีบูชาสัตว ขอให้พระเจ้ามหาวชิตราชทรงให้ความสำคัญในการบูชาและบริจาทานแก่กลุ่มบุคคลที่งดเว้นจากการประพฤติดินในกาม ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามีเกณฑ์วินิจฉัย การผิดศีลข้อ

กามสุขุมิจฉาจาร คือ 1.หญิงหรือชายนั้นเป็นผู้ต้องห้าม 2.ตั้งใจเสพกาม 3.ประกอบกามกิจ 4.อวัยวะเพศ
ล่วงล้ำเข้าไปแม้เพียงเท่าเมล็ดงา

มีกลุ่มบุคคลที่กล่าวคำเท็จ และบุคคลที่งดเว้นจากการกล่าวคำเท็จ ได้เข้ามาในพิธีบูชาขัย
ขอให้พระเจ้ามหาวชิตราชทรงให้ความสำคัญในการบูชาและบริจาคตานแก่กับกลุ่มบุคคลที่งดเว้นจาก
การกล่าวคำเท็จ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามีเกณท์วินิจฉัยการผิดศีลข้อมุสาวาท คือ 1.เรื่องไม่จริง 2.
เจตนาจะพูดเรื่องนั้น 3.พูดหรือแสดงออกไป 4.ผู้ฟังเข้าใจเนื้อความนั้น

ศีลข้อมุสาวาท จึงไม่ได้จำเพาะเจาะจงเรื่องการกล่าวคำเท็จแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีหมาย
รวมถึง การพูดส่อเสียด การพูดคำหยาบ การพูดเพื่อเจ้า

เหตุการณ์ในกฎทนต์สูตรที่มีความสอดคล้องกับพุทธจริยศาสตร์ในระดับกลาง คือพระเจ้า
มหาวชิตราชได้ทรงใช้หลักกุศลกรรมบถ 10 ในการคัดเลือกคนที่จะเข้ามารับทานในพิธีบูชาขัย
ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้บุคคลที่ทำความดีได้รับผลตอบแทน กล่าวคือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจาก
การลักทรัพย์ เว้นจากการประทุพติผิดในกาม เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจาก
การพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพื่อเจ้า ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่คิดพยาบาทปองร้าย และมีความ
เห็นชอบที่ถูกต้องตามคลองธรรม คือ สัมมาทิฐิ นอกจากนี้พระเจ้ามหาวชิตราชได้มีการใช้หลัก
พุทธจริยศาสตร์ในการบริหารและปกครองบ้านเมือง ได้แก่ หลักทศพิธราชธรรม ทำให้มีพระจริยาวัตร
ที่งดงาม ทำให้เป็นที่ยอมรับและเป็นศูนย์รวมของพสกนิกร พระเจ้ามหาวชิตราชได้มีพรหมณ์บุโรหิต
เป็นที่ปรึกษาส่วนพระองค์ ท่านได้รับฟังคำแนะนำจากพรหมณ์บุโรหิตเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง โดย
ยึดประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นที่ตั้ง และมีการสงเคราะห์ประชาชนทุกระดับชั้น
วรรณะด้วยราชสังคหวัตถุ 4 คือ การเพิ่มข้าวปลูกให้แก่เกษตรกรที่ขยันทำงานในโอกาสอันสมควร
เพิ่มทุนให้แก่พ่อค้าที่ขยันทำงานในโอกาสอันสมควร และ พระราชทานเบี้ยเลี้ยง และพระ ราชทาน
เงินเดือนให้แก่ข้าราชการที่ขยันทำงานในโอกาสอันสมควร ส่งผลให้ปัญหาโจรผู้ร้ายในบ้านเมืองลดลง
และผู้คนในสังคมได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์การตัดสินทางการเมือง
และการปกครองที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือ อธิปไตย 3 ประกอบด้วย อัตตอธิปไตย คือ ถือตนเป็นใหญ่ คือ
ถือเอาตนเอง ฐานะ ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิของตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถน และสิ่งหนึ่งด้วย
ตนเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่ว ทำดีด้วยเคารพตน โลกาธิปไตย คือ ถือโลกเป็นใหญ่ คือ
ถือความนิยมของชาวโลกเป็นใหญ่ หวั่นไหวไปตามเสียง นินทาและสรรเสริญ กระทำการด้วยปรารถน
จะเอาใจหมู่ชน หากความนิยมหรือหวั่นกลัวเสียงกล่าวว่าเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่วทำดี
ด้วยเคารพเสียงหมู่ชน และได้มีการใช้หลักอภิธานิยธรรม คือ หลักธรรมที่พัฒนาสังคมให้เกิด
ความเจริญก้าวหน้า ไม่เสื่อมถอย ประกอบด้วย หมั่นประชุมกันเนืองๆ พร้อมเพรียงกันประชุม
เล็กประชุมพร้อมกัน ตลอดทั้งการมีความพร้อมเพรียงในการทำงาน การเคารพและปฏิบัติตาม
ขนบธรรมเนียมประเพณี ไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติไว้ดีแล้ว และไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ดีงามและไม่

ประกอบด้วยหลักเหตุผลขึ้นมาแทน มีความเคารพในบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมีการรองรับแล้ว โดยธรรม ไม่ลุแก่อำนาจความอยากที่เกิดขึ้น และให้เกียรติแก่สุภาพสตรีไม่ข่มเหงน้ำใจสตรี สิ่งใดที่เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน บุคคลที่มีบทบาทเป็นผู้ปกครองจะต้องให้ความเคารพนับถือในสิ่งนั้นและไม่ยกเลิกรูปธรรมอันชอบธรรม ตลอดจนการให้การคุ้มครองผู้ประพฤติธรรมที่เข้ามาสู่แว่นแคว้น พระเจ้ามหาวิชิตราชได้มีการประชุมกลุ่มบุคคลระดับผู้นำเข้าประชุมเพื่อรับทราบและปรึกษาหารือในการดำเนินการของนโยบาย คือ พิธีกรรมบูชามหาโยนซึ่งเป็นนโยบายเดิม โดยไม่ได้ทำลายนโยบายเดิมโดยสิ้นเชิง แต่พระองค์ทรงนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพบ้านเมืองและปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการก่ออาชญากรรมมีโจรผู้ร้ายในบ้านเมือง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลระดับผู้นำ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองให้มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี

เหตุการณ์ในกฎทนต์สูตรที่มีความสอดคล้องกับพุทธจริยศาสตร์ในระดับสูง คือ กฎทนต์พราหมณ์ท่านมีบทบาทเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านชาลุมัตต์ และยังเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณทางศาสนา มีความรู้ในเรื่องพิธีกรรมและหลักคำสอนทางศาสนา ภายหลังจากได้ฟังธรรมของพระพุทธองค์จนเกิดความศรัทธา และทำให้เข้าใจถึงความหมายของ ยัญ 3 ประการ และองค์ประกอบ 16 ประการที่แท้จริงคือยัญที่ใช้ทรัพย์น้อยเตรียมการน้อยมีผลมาก ท่านได้แสดงตนเป็นอุบาสกและบรรลุนิพพานเป็นพระโสดาบัน ในการปฏิบัติเพื่อให้สามารถเข้าถึงอุดมคติสูงสุดของพระพุทธศาสนาจึงต้องปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ประกอบด้วย สัมมาทิฏฐิ การมีความเห็นชอบ สังกัปปะ ความดำริชอบ สัมมาวาจา เจรจาชอบ สัมมากรรมันตะ การกระทำที่ถูกต้อง สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง สัมมาวายามะ ความเพียรถูกต้อง สัมมาสติ มีสติระลึกถูกต้อง สัมมาสมาธิ การตั้งใจมั่นถูกต้อง เมื่อมีการปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 สมบูรณ์แล้วย่อมจะทำให้ผู้ที่ปฏิบัติสามารถเป็นพระอริยบุคคลได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ เป็นผู้ที่ไม่หลุดพ้นจากวัฏสงสารสามารถกำจัดอวิชชาซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิด

5. สรุป

พุทธจริยศาสตร์คือหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยเรื่องความประพฤติที่ดีและเกณฑ์ในการตัดสินความดีและความชั่ว เมื่อนำพุทธจริยศาสตร์ไปประพฤติและปฏิบัติตามย่อมทำให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจ และสามารถแยกแยะว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ พุทธจริยศาสตร์ยังได้สอนมนุษย์ให้รู้จักแสวงหาคุณค่าที่ดี และวิธีการที่จะทำให้สามารถเข้าถึงอุดมคติของชีวิต กฎทนต์สูตรเป็นพระสูตรที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงแก่กฎทนต์พราหมณ์ผู้มีความสงสัยในยัญสมบัติ 3 ประการ ที่มีองค์ประกอบ 16 ประการ พระพุทธองค์ได้ทรงยกตัวอย่างกรณีศึกษาของพระเจ้ามหาวิชิตราชในการแก้ไขปัญหามันเมืองที่ได้รับคำปรึกษาแนะนำจากพราหมณ์ปุโรหิต โดยเปลี่ยนแปลง

ความคิดที่จะบูชาตัณหาซึ่งต้องใช้สิ่งมีชีวิตมาเป็นเครื่องสังเวย เป็นการการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ บ้านเมืองตกต่ำ โดยให้การสงเคราะห์กลุ่มบุคคลระดับล่าง 3 กลุ่ม การเอาชนะใจบุคคลผู้มีอิทธิพล ระดับบน และ การปราบโจรผู้ร้ายด้วยสันติวิธี ส่งผลให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองทุกระดับชั้นวรรณะ ได้รับสิทธิและสวัสดิการที่เท่าเทียมกัน เมื่อกฏทัณฑ์พราหมณ์ได้ฟังพระธรรมเทศนาได้เกิดความ ศรัทธาและทำให้เข้าใจถึงความหมายของยัญ 3 ประการ และองค์ประกอบ 16 ประการที่แท้จริงคือ ยัญที่ใช้ทรัพย์น้อยเตรียมการน้อย มีผลมาก ซึ่งท่านได้แสดงตนเป็นอุบาสกและบรรลุลุทธิธรรม เป็นระโสดาบัน

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2525). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 11, 15, 28*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- กীরติ บุญเจือ. (2538). *ปรัชญาสำหรับผู้เริ่มเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- คณาจารย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2556). *พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาสังคมร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณาจารย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). *พุทธศาสนากับสังคมสงเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒนา. (2548). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทองหล่อ วงศ์ธรรมมา. (2549). *ปรัชญาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- บุญมี แ่นแก้ว. (2552). *จริยศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์.
- วศิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดา.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2532). *จริยศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 40. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.
- ไสว มาลาทอง. (2534). *คู่มือประกอบการเรียนการสอนพุทธประวัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ การศาสนา.
- แมชีเปรมฤดี บุญมีพิพิธ. (2561). *ศึกษาการปฏิบัติเพื่อบรรลุลุทธิธรรมในกฏทัณฑ์สูตร*. สารนิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Angelas, Peter A. (1931). *Dictionary of Philosophy*. New York : Barnes & Noble Books A Division of Harper & Row, Publishers.